

Taneční mistr dětem

ve věku 10–15 let

K výstavě Tance a slavnosti 16.–18. století
ve Valdštejnské jízdárně (12. 12. 2008 – 3. 5. 2009)

Vítám tě ve světě tanců a slavností. Rád bych tě pozval o pár staletí zpět. Jsem tanečním mistrem a naučil jsem spoustu lidí tančit, bylo mezi nimi mnoho dětí a mladých. Pokud chceš, ujmu se na chvíli i tebe a zasvětim tě do toho, co tanec v životě lidí a také v umění znamenal a znamená. Doufám, že přitom zažijeme hodně zábavy, vždyť ta nesmí při tanci chybět!

Z radosti, že se poznáváme, bych ti rád nabídl opravdovou kuriozitu. Toto dílo mě vždycky pobaví. Napadá tě proč? Poznamenej si sem svůj nápad. Postupně spolu k sošce dojdeme. Na pravý důvod totiž přijdeš až tehdy, když ji uvidíš stát před sebou a budeš si ji moci prohlédnout zblízka. Pak můžeš porovnat svůj nápad se skutečností.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tanec je opravdu zajímavá činnost – krásná a ušlechtilá, ale mnozí lidé ho považovali za hříšnou věc, protože příliš zaměstnává naše tělo, oči a smysly vůbec a člověk zapomíná na důležitější věci.

Na tomto obraze vidíš – podle dobového názoru – příklad srovnání dobrého a špatného přístupu k životu a trávení času. V přední části se nachází jedna skupina dívek a v pozadí druhá a je vidět, čím se zabývají. Detaily lépe uvidíš na originálním obraze.

Najdi a napiš několik činností, které dívky provádějí a které myslíš, že znázorňují:

Moudrost

Pošetilsto

Povšimni si ještě, na jaký hudební nástroj dívka vpředu hraje, uvidíš ho dnes i ve skutečnosti a můžeš si sem dopsat, jak se nazývá.

Blank white box for writing the answer.

Všichni si na obraze společnosti při tanci držení rukou mezi partnery. Postupně pozoruj i na dalších obrazech postoje šlechty a vznešenost pohybů při tanci. Bude pro tebe ještě zajímavější, až ti ukážu, jak rozdílné byly způsoby tanečníků na vesnici. Dokážeš rozpoznat a napsat, co na tomto obraze drží v levé i pravé ruce dámy a co pánové?

Dámy drží

.....

Pánové drží

.....

Dříve bylo přesně určeno, jestli pán tančí se zbraní, nebo bez, s pokrývkou hlavy nasazenou, nebo v ruce, zda se dáma drží ruky partnera, nebo jen pokládá svoji ruku na jeho, zda smí či nesmí pozvednout lem sukně a jak vysoko.

Dojdi kolem oken až do zadní místnosti. Ve vitríně s hudebními nástroji najdi malé podlouhlé housličky, které jsou z jedné strany bohatě zdobené a jejich struny se dříve vyráběly ze zvířecích střev. Říká se jim pošetky a jsou jednou z věcí, které musí mít správný taneční mistr u sebe. Zkus napsat, proč jsou tak malé, a k čemu jsem je asi potřeboval. Napovím ti, že „poche“ znamená v překladu kapsa.

.....

.....

.....

Určitě tě kromě zajímavých hudebních nástrojů upoutaly také taneční a divadelní kostýmy, které pocházejí ze zachovaného barokního divadla v Českém Krumlově, kde jsem také učil mnoho tanečníků.

Mezi nápaditě ušité a krásně barevné kusy patří dámská baletní sukně a kabát pro antického hrdinu. K sukni se však nedochoval živůtek a ke kabátci tříčtvrteční kalhoty. Zkus nakreslit, jak asi mohly vypadat.

Když se vydáš zpět do hlavního sálu, po své pravé ruce najdeš ve vitríně velmi staré knihy, jsou to taneční příručky. Již v době renesance se taneční mistři jako já snažili vše důležité o tanci sepsat, aby se podle toho tanečníci mohli učit. Podívej se na menší knihu, ve které uvidíš zvláštní obrazce. Jsou to dráhy tanců, po kterých tanečníci tančili – na každý měsíc v roce je tu uveden jeden tanec. Až tento sešit vyplníš, můžeš vyjít (po schodech u výtahu) na protější balkon, kde je pro tebe připravena také jedna dráha tance a mnoho dalších zajímavých věcí.

Masky byly a stále jsou součástí každého maškarního plesu nebo karnevalu. Jistě jsi už taky na sobě nějakou měl. Vzpomeneš si, za koho ses tehdy vydával? A najdeš alespoň jeden obraz, na kterém vidíš maskovanou postavu? Její masku zakresli.

Masky se odkládaly většinou po skončení večere nebo po půlnoci. Do té chvíle se lidé oslovovali jako „paní masko“, „pane masko“. Jistě docházelo k mnohým překvapením, protože muži mohli být převlečeni za ženy a opačně.

Dojdi k obrazu, který poznáš podle velké ústřední sochy antické bohyně lásky a krásy a jejího božského synka, pod nimiž sedí objímající se páry v zahradě. Na nebi si všimni zvláštních bílých oválek, do nichž malíř zapomněl něco domalovat. Když se totiž výjev či slavnost na obraze týkaly určitého období roku, doplňovala se nahoru příslušná znamení zvěrokruhu. Znamení, která nám tu chybí, jsou pod vládou planety nesoucí jméno po oné antické bohyni. Napiš její jméno:

Nakresli podle nápovědy do oválek znamení zvěrokruhu:

Zvířecí znamení plné energie a síly - květen

Znamení symbolizující nerozhodnost, ale zároveň je v ruce drží postava spravedlnosti - říjen

Když budeš mít čas, zkus na výstavě najít pro srovnání menší obraz se znamením ryb na obloze, pod níž zrovna probíhá únorový masopust.

V této tabulce vidíš různé předměty. Jsou to věci symbolizující bezstarostnost a neohroženost mládí a obklopující postavu mladíka, který sedí pod stromem a hraje na loutnu - obraz podle něho snadno vyhledáš.

Čtyři okénka tabulky jsou prázdná – předměty v nich chybí. Podle popisek ve spodní řadě tři okének ale jistě na obraze odhalíš, které to jsou, a do tabulky je zakreslíš. Do posledního okénka nakresli další předmět, který tě zaujal, zkus odhadnout a zapsat jeho význam v obraze.

			
<p>LOUTNA hudební nástroj zastupující noblesnost spojenou s vyšší společností</p>	<p>DUDY hudební nástroj spojovaný naopak s prostředím venkova</p>	<p>MASKA symbol falše a přetvářky</p>	<p>MĚŠEC kožený váček na peníze</p>
<p>TRIANGL hudební nástroj trojúhelníkovitého tvaru</p>	<p>KLOBOUK pokrývka hlavy, která připomíná, že mladík je kavalírem</p>	<p>RAKETA S MÍČKY sportovní náčiní</p>	

Najdi obraz venkovského tance v kruhu, ve kterém se muži a ženy střídavě drží za ruce, které mají upaženy v mírném pokrčení. V takových kolech tančila i šlechta, ale typičtější byla přeci jen na venkově, kde se navíc lišil celkový způsob pohybu tanečníků. Vzpomínáš, jak jsem tě na začátku výstavy vybídl, aby sis všiml na obrazech tančící šlechty? Vznešenosti jejich pohybů? Když se zaměříš na sklon těl vesničanů, nahrbení jejich zad nebo na nohy v poskocích, jakými slovy bys způsoby tanečníků na vesnici charakterizoval?

.....

.....

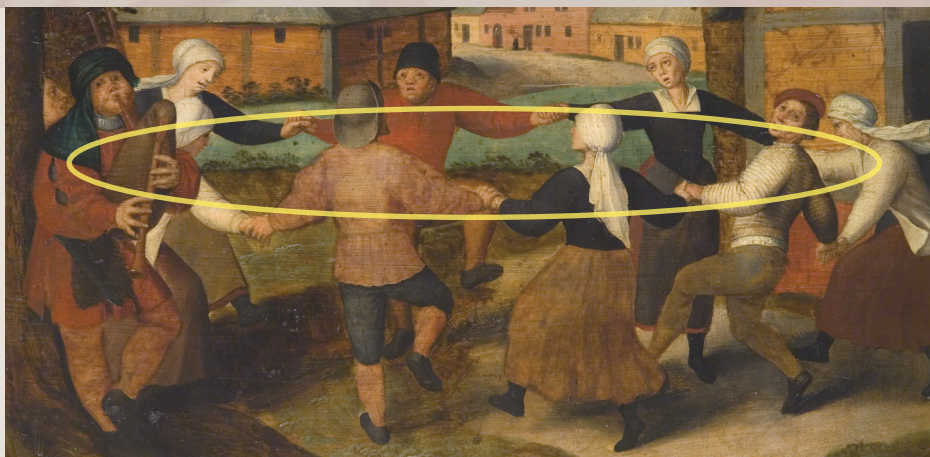
.....

.....

.....

.....

.....

Tance v kruhu – kola – jsou jedním z nejstarších tanečních typů, které, stejně jako honivé řetězové tance, mají svůj původ v období, kdy panstvo a prostí lidé ještě tančili společně tzv. bránly. Tento taneční typ raného středověku se dochoval v tradičním vesnickém prostředí v různých variantách až do nejnovější doby.

A jsme zpátky u maškarních plesů a karnevalů. Jak už jsme si řekli, v předstírání někoho jiného nám kromě masky také velice pomáhá kostým. Prohlédni si drobné miniatury (malé obrázky v blízké vitríně) a napiš, do kterého z vyobrazených kostýmů bys rád převlékl.

Velmi častými figurami na maškarních slavnostech byly ty z commedie dell'arte. Pokud tento pojem neznáš, přečti si jeho vysvětlení dole.

Harlekýnka v bílých – prázdných šatech čeká, až jí je dozdobíš vzorem typickým pro tuto figuru. Postav se tedy před miniaturu s názvem Harlekýnka, která ti bude předlohou a pečlivě odpozoruj, jak správně její šaty vyzdobit.

Commedia dell'arte byla v Itálii národní veselohra, která zachycovala všední problémy s ironií. Herci znali před každým představením jen hlavní dějovou linii a rozhovory jako takové si vymýšleli přímo na místě. V této hře hrály vždy tytéž postavy, charakteristické svými vlastnostmi i kostýmem a divákům už dobře známé. Hlavními postavami byli Harlekýn, Kolombína, Pantalone, Dottore, Pulcinella aj.

Jsme na konci a ty konečně vidíš, v další vitrínce poblíž, moji oblíbenou sošku staré dámy a máš možnost odhalit, co je na ní pro mě tak zajímavé a zábavné. Napiš sem svůj nový poznatek a porovnej ho se svým původním nápadem.

Pohlédni od sošky lehce doleva a tady – na drobné grafice – jsem já sám. Jak vidíš, vyučuji právě jednu mladou dámu tanci. A co mám v ruce? Až to vyzkoumáš, vzpomeneš si snad i na název téhle pomůcky tanečního mistra. Takové zvláštní slovo, o kterém tu už dnes byla řeč...

SOUTĚŽ

A teď si pojď zasoutěžit! Stačí, když se při zpáteční cestě budeš dobře dívat kolem sebe a napíšeš názvy tří obrazů, na kterých najdeš dudy. Přece už víš jak tento hudební nástroj vypadá. Viděl jsi je ležet poblíž mladého kavalíra hrajícího pod stromem na loutnu. Poradím ti, že na dudy se hrávalo hlavně při venkovských slavnostech a tancovačkách.

Až budeš hotov a opustíš tuto výstavní síň, dej se doprava po schodech nahoru a dojdi do ateliéru, kde je připravena bedýnka na soutěžní lístky. Než ten svůj nůžkami odstříhneš a vhodíš do bedýnky, nezapomeň vyplnit svoje kontaktní údaje. Co když budeš právě ty vylosován a vyhraješ cenu!

A když už budeš v ateliéru, zatanči si menuet podle vyznačených stop, vyrob zajímavý vějíř s pomocí návodu nebo se převlékni do krásného kostýmu a zahraj si před zrcadlem na jevišti. To všechno na tebe čeká v prvním patře!

Tak hodně štěstí v soutěži. Rád jsem tě poznal. Těším se zase někdy na shledání, třeba při hodině tance. S upřímným pozdravem

tvůj taneční mistr

SOUTĚŽNÍ LÍSTEK

.....

.....

.....

Jméno:

Poštovní adresa:

.....

E-mailová adresa:

Telefon:

© Lektorské oddělení Sbírký starého umění
s použitím citací autorů katalogu výstavy.
Národní galerie v Praze, 2009
tel: 233 081 720/721, ssueduc@ngprague.cz